

6. BÖLÜM:

PARA

PARA GEÇMİŞİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

- Dünyada 170 den fazla para birimi kullanılıyor.
- Bugün dünyada en çok dolaşan banknot 100 usd.
- Üzerinde latin harfleri olan ilk banknot 1937 de basılan 5 tl
- TC banknotları 84 yıllık geçmişe sahip. (2019)
- Bir günde 6 milyon civarında kağıt para basılıyor.
- Banknotlar darphanelerde basılıyor, piyasaya dağıtılması MB tarafından yapılıyor
- 22 günde üretilen banknotun üretim maliyeti yaklaşık 18 kuruş (2019)
- Banknotların ağırlığı yaklaşık 1 gr.
- Avrupa'da ilk banknot 1660 da isveç'te basıldı.
- Tarihte ilk parayı Çin'liler kullandı.
- Dünyada basılan ilk para M.Ö. 600 yıllarında Lidyalılara ait

İŞTE PARANIN HAMMADDESİ

- Tekstil hammaddesi olarak bilinen pamuğun çekirdeğini kaplayan ve linter adı verilen kısa lifli pamukların, dayanıklılığı ve emme kapasitesinin yüksek olması nedeniyle banknot yapımında kullanıldığı belirtildi.
- Tarış Pamuk Birliği Başkanı Belig Azbazdar, AA muhabirine yaptığı açıklamada:
- «Kamuoyunda sadece **elyafıyla tekstil hammaddesi**,
- **çekirdeğiyle de yağ hammaddesi**,
- olarak kullanıldığı bilinen pamuğun;
- banknottan baruta, hayvan yeminden margarine kadar çok geniş bir kullanım alanının bulunduğuna işaret etti.

- "**Linter**, banknot yapımından gözlük çerçevesine, mobilyadan baruta kadar çok değişik alanlarda kullanılıyor.
- Linterin içindeki selülöz miktarının çok yüksek olması dayanıklılığını ve emiciliğini artırıyor. Nemlendikçe dayanıklılığı kaybolmuyor.

- Bu yıl birlik olarak İspanya'da bir kıymetli kağıt üreticisine 2 bin ton linter sattık. Bu ürünün şu anda tonu 500 dolardan satılıyor. Bu yıl yaptığımız linter ihracatıyla 1 milyon dolar gelir elde ettik. Geçen yıllarda da kemik gözlük çerçevelerinde kullanılmak üzere ürün satmıştık.
- Ayrıca barut yapımında da kullanılması nedeniyle her yıl MKE belli bir miktar linter alımı yapar. Linterin üretim kapasitesinin artması halinde bu ürüne yönelik Ar-Ge çalışması yaparak katma değerini daha da artırabiliriz."

Tarihsel süreç içerisinde para sistemlerinin gelişimi:

- İlk paranın **ne zaman nerede ve nasıl** ortaya çıktığına ilişkin elimizde kesin kanıt bulunmamaktadır.
- Ancak **ilk paralar ile bugünkü paralar** arasında nitelik ve **fonksiyon** bakımlarından büyük farkların bulunduğu bir gerçektir.

Para:

- Mal ve hizmet *alım ve satım*larında,
- ya da borçların ödenmesinde,
- ödeme aracı olarak kabul edilen varlıklardır.

1. PARANIN TANIMI

- **Para;**
- mal ve hizmet alışverişinde kullanılan
- insanlar tarafından kabul gören
- mal ve hizmetlerin değerlerini fiyat olarak ölçen
- hesap birimi,
- tasarruf,
- ödünç verme-alma ve
- değişim aracıdır.

2. PARANIN FONKSİYONLARI

Paranın dört fonksiyonu vardır:

- **Değişim Aracıdır**
- **Para Ölçü Birimidir**
- **Değer Biriktirme ve Borç-Alacak Aracıdır**
- **Ekonomiyi Yönlendirir (Para Politikası)**

● 1. Para Değişim Aracıdır:

- Para mal ve hizmetlerin değiştirilmesinde kullanılır.
- Herkesçe tanınır ve kabul edilir.
- Eğer para olmasaydı bakkaldan, marketten ,mağazadan vb. alışveriş yapılırken büyük zorluklar çekilirdi.
- Örneğin, bir kilo elma almak için sizin sahip olduğunuz mallardan vermek gerekecekti.
-

- Restoranda ziyafet çekmek için yine **sahip olduğunuz başka bir değeri vermeniz veya bulaşık yıkamanız gerekebilirdi.**
- Hem de bakkalın veya restoran sahibinin **vermeyi teklif ettiklerinizi kabul etmesi gerekirdi.**
- Yoksa, alışveriş yapamaz veya aç kalırdınız.

- Aldığınız mallara karşılık sizin mallarınızdan verebilmeniz için;
- mallarınızın kolay taşınması da gerekirdi.
- Örneğin, bir ineğiniz varsa, alışverişe gittiğinizde, alacağınız mallara karşılık vermek için, onu da yanınızda taşımanız gerekecekti.
- Kolay mal beğenemeyenler ve tüm mağazaları dolaşanlar için bu çok yorucu olur.

- Ayrıca, vermek istediğiniz malların **bölünebilir** olması gerekir.
- Örneğin, bakkaldan 2 kilo şeker aldığınızda ineğinizin bir bacağının yarısını vermeniz gerekecekti.
- Paranın olmadığı dönemlerde, böyle yöntemler kullanılırdı.
- Çok büyük zorluklar çekilirdi.
- Buna **takas** denilmektedir.

- **İlk zamanlar;**

- taşınabilen, bölünebilen, çok kişi tarafından kabul edilebilen;
- deniz kabuğu, keçi boynuzu gibi bazı mallar para olarak kullanıldı.

- **Sonraları ;**

- altın ve gümüş madenleri para olarak kullanılmaya başlandı.
- O zamanda çalınma riski ve saklanma zorlukları ortaya çıktı. Günümüzde, hepsinin yerini kağıt ve metal para almıştır.

• Kağıt parayı ;

- cebinize koyduğunuzda istediğiniz yere taşıyabilirsiniz,
- herkes tarafından kabul edilir,
- bozdurulabilir,
- sadece bir kısmı harcanabilir,
- taklit edilmesi zordur

2. Para Ölçü Birimidir:

- Malların ve hizmetlerin değeri para ile ölçülmektedir.
- Her mal veya, hizmetin bir fiyatı vardır.
- Bu da hangi ülkede veya nerede olursa olsun, bir para cinsinden açıklanır.
- Dolar, Euro veya Lira gibi para birimleri cinsinden açıklanması bu özelliği değiştirmez.

3.Değer Biriktirme ve Borç-Alacak Aracıdır:

- “Ak akçe kara gün içindir” atasözü, varlıkların bir kısmının her ihtimale karşı tasarruf edilmesini önerir.
- Varlıklarınızı ileride harcamak üzere saklamanız gerekebilir.
- Buna tasarruf denir.

- İleride çocuklar büyüyünce onları okutmak, evlendirmek, ev almak, yazın tatile gitmek için bir kenara varlıklarınızın bir kısmını ayırmanız gerekir.
- Ayırdıklarınızın harcama zamanı gelinceye kadar bozulmaması gerekir.
- İşte para bu özelliklere sahiptir. Tasarruf yapılmasını kolaylaştırır.

- Para olmasaydı, komşunuz veya arkadaşınız sizden borç istediğinde ona borç vermekte zorluk çekerdiniz.
- Geri almada da, aynı değeri tutturamayabilirdiniz.
- Para borç verme ve geri almayı kolaylaştırır.
- Nasrettin Hoca gibi, kazanı borç verip, sonra da kazanın doğurması veya ölmesi gibi sorunlarla karşılaşmazsınız.

4.Ekonomiyi Yönlendirir (Para Politikası):

- Günümüzde **para politikası** hayli fazla kullanılır.
- Merkez bankasının piyasadaki para miktarını (para arzını) artırması veya azaltması ekonominin bütün dengelerini Değiştirebilir.

● Piyasada;

- para bollışırsa:
- paranın değeri olan faizler düşer,
- Kıtlaşırsa:
- faizler yükselir.
- Buna para politikası denir.
- Faizlere bakarak kredi almak isteyenlerin kararları değışebilir.
- Gelirlerini tasarruf etmek veya harcamak için karar verenler de faizlere bakarlar.

- Eğer faizler yüksekse,
- yatırım yapmak isteyenler veya ihtiyaçlarını görmek için **kredi alması gerekenler vazgeçerler.**
- **Ancak,**
 - yine faizler yüksekse,
 - elinde geliri olanlar, bunu harcamayıp **bankada faize yatırabilirler.**
 - Yatırım yapılıp yapılmaması da, harcama yapılıp yapılmaması da bir ekonomiyi çok etkiler.

- Ayrıca enflasyonla mücadele için de para arzı kısıılır.
- Böylece, daha fazla tasarruf yapılması, harcama yapılmaması yani talebin azalması sağlanır.
- Ekonomiyi canlandırmak için para arzı artırılır ve faizler düşürülür.
- Özellikle de günümüzde, paradan para kazanılmaktadır.
- Ekonomi para ile yönlendirilmektedir.

- **ÖZETLE:**

- Taşınabilir olmalı
- Bölünebilir olmalı
- Dayanıklı olmalı
- Kabul edilebilir olmalı

3.PARANIN TÜRLERİ

- **BAŞLICA PARA TÜRLERİ;**

- **A)** Mal para,
- **B)** Temsili para,
- **C)** Kaydi para,
- **D)** Para benzerleri,
- **E)** Plastik paralar,
- **F)** Konvertibl dövizdir.

- A) Mal ParaTanım:
- Bizzat kendisi değeri olan malların para olarak kullanılması
- Özellik: İçsel (öz) değeri vardır
- Örnek: Altın, gümüş, tuz, tütün
- Tarihsel olarak ilk para türüdür.

a) Mal para

- Para olarak kullanılmamasalar bile kendi başına değer taşıyan varlıklara denir. (altın, gümüş vb.)
- Bu tür paraların,
- metal olarak değeri ile
- satın alma gücü olarak değeri birbirine eşittir.
- Külçe halindeki gümüş, altın, bakır gibi metaller para olarak kullanılmıştır.

- Bunları ister metal olarak satın, isterseniz satın aldığınız bir mal veya hizmete karşılık verin aynı değerdedir.
- Eski çağlarda ;
- balık , deniz taşları, keçi boynuzu, zeytinyağı kumaş, çivi, taşlar ve elmaslar da mal para olarak kullanılmıştır.

- B) Temsili ParaTanım:
- Kendisi değerli olmayan ama bir malı temsil eden para.
- Özellik: Altın veya gümüş karşılığı vardır.
- Örnek: Altın karşılığı olan eski banknotlar.
- Altın standardı bu gruba girer

b)Temsili para

- Genellikle taklit edilmesi zor kağıtlara yazılmak suretiyle ortaya çıkmıştır.
- **Altın ve gümüş gibi mal paraların ;**
- taşınması, saklanması, aşınması, hile kaldırması , çalınma riski, basımının pahalı olması gibi nedenlerle, bunları ellerinde bulunduranlar , o zamanki adıyla sarraflar /kuyumculara bu paraları emanete bırakmaya başladılar.
- Sarraflar da kendilerine bırakılan altın karşılığında kendilerine emanete alındığına dair bir makbuz vermekte idi.

- Makbuzu elinde bulunduranlar ;
- İstedikleri anda/ihtiyaç duydukları anda üzerinde yazılı olan miktardaki altın veya gümüşü sarraflardan geri alırlardı.
- **BİR ZAMAN SONRA.....**
- Her alışveriş için emanetteki altın vd. almak yerine eldeki makbuzları vermek daha zahmetsiz olmaya başladı.
- Böylece emanetteki altın ve gümüşleri temsil eden makbuzlar ,**temsili para** haline geldi.

- Karşılıksız makbuz basma
- Altınları verememe

- Sonraları sarrafların karşılıksız makbuz vermesi, elinde makbuzu olanlara altınını verememesi gibi yolsuzluklar ortaya çıktı.
- Devlet yöneticileri duruma el koydu ve kağıt parayı kendisi çıkarmaya başladı.
- Her kağıt paranın üzerinde yazan bir altın karşılığı vardı. Kağıt paralar alışverişte kullanılmakta, istendiğinde de kağıt para verilip karşılığı olan değerli maden alınmakta idi.

- **Önceleri** çıkarılan kağıt paraların karşılığı olan metaller **tam miktarında** verildi.
- **Sonraları** yarı karşılık sistemi çıktı.
- Paranın satın alma gücünün tam karşılığı metal değil de , daha azının geri verilmesi garanti edildi.
- 16. yy. dan 1914 yılına kadar aralıksız böyle bir sistem uygulandı.
- **Buna altın para sistemi denilir.**

ek

- Sarrafların, kendilerine emanet edilen değerli madenler karşılığında verdiği makbuzlar, daha sonraları uygulanacak olan banknot sisteminin temelini oluşturmıştır.
- Nitekim bu makbuzlar, zamanla temsilî birer para imiş gibi tedavül etmeye başlamıştır.
- Sarraflar, kendilerine tevdi edilmiş bulunan altının tamamının çekilmediğini fark etmiş
- ve aslında başkalarına ait olan bu altın stokunun bir bölümünü,
- talep edenlere faiz karşılığı vermeye başlamıştır.

- **Bir müddet sonra ölçüyü kaçırarak** mevduat sahiplerini zarara uğrattıkları için, sarrafların faaliyetleri durdurulmuştur.
- **Bu kez de, aynı faaliyeti yürütmek üzere bankalar kurulmuştur.**
- **Bankaların da, tıpkı sarrafların yaptığı gibi, ölçüyü kaçırması üzerine,**
- banknot ihracı denetlenmeye başlamıştır.

- C) Kaydi Para Tanım:
- Fiziksel olarak elde olmayan, hesaplarda kayıtlı para.
- Özellik: Bankacılık sistemiyle kullanılır.
- Örnek: Vadesiz mevduat, EFT ile gönderilen para.
- Günümüz ekonomisinde en yaygın kullanılan para türüdür.

• **c)Kaydi Para (Banka Parası)**

- *Kaydi para*, bankalardaki vadesiz mevduata denilir.
- Günümüzde harcama amacıyla bir miktar para bankada tutulur. Bu paraların hepsi nakit olarak çekilmez. Bankada bu şekilde tutulan vadesiz mevduat, kredi isteyenlere kredi olarak verilebilir.
- Kredi sahipleri de hepsini nakit olarak almazlar.

- Günümüzde genellikle çekler veya plastik kartlarla ödemeler yapılır.
- Ama vadesiz mevduat karşılığı nakitler bankanın dışına çıkmaz.
- Banka bu paraları tekrar kredi olarak verebilir.
- Böylece bankada sanal olarak para oluşturulmuş olmaktadır.

$$K = A \cdot \frac{1 - r}{r}$$

K : oluşturulan kaydi para

A : Mevduat olarak yatırılan ana para

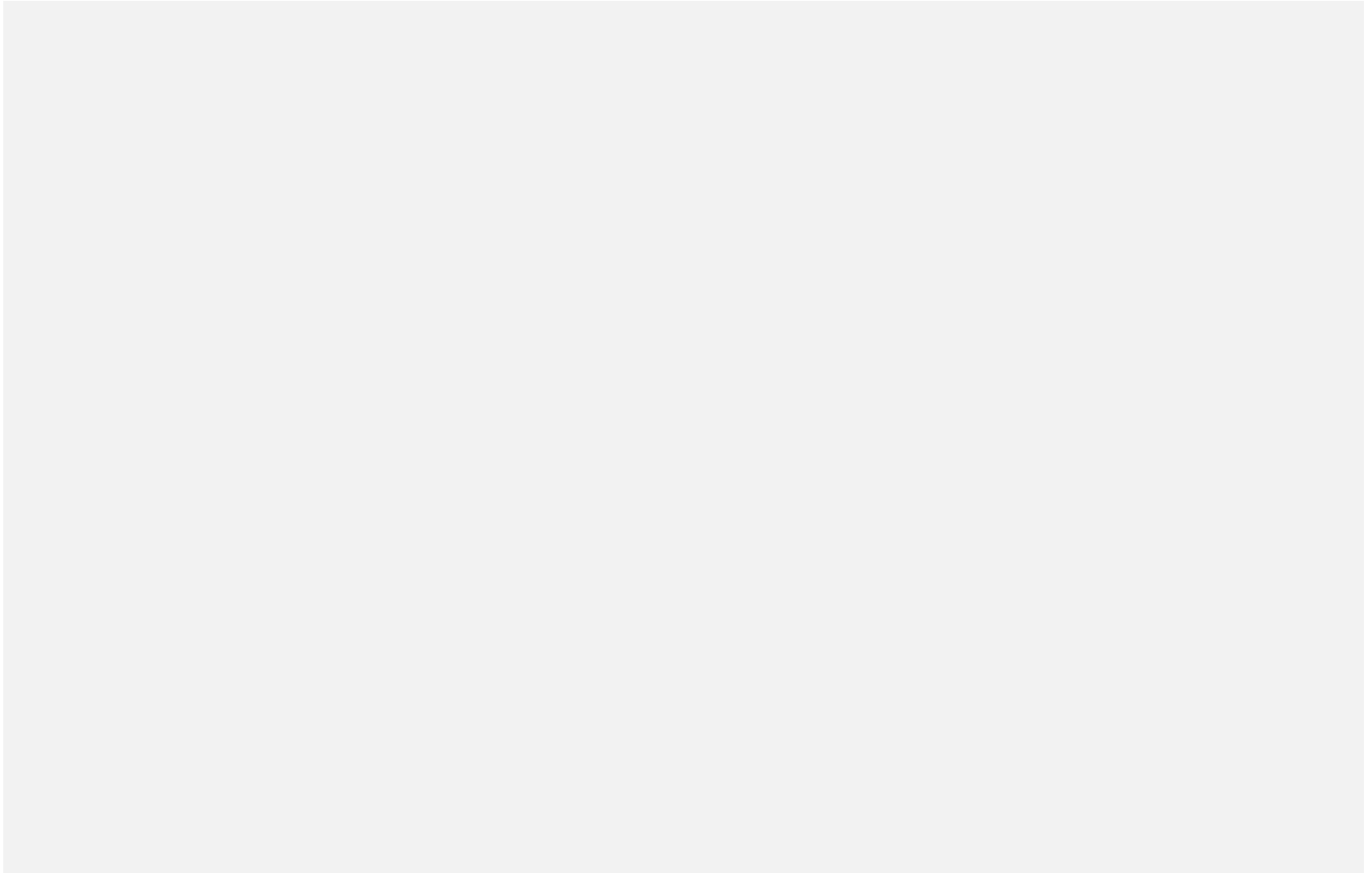
r : Yasal karşılık oranı

Örnek: Bankaya yatırılan mevduat 1000 TL ve yasal karşılık oranı %10 olsun. Bu bilgiler formülde yerine konulursa;

$$K = 1000 \cdot \frac{1 - 0.10}{0.10} = 1000 \cdot \frac{0.90}{0.10} = 1000 \cdot 9 = 9000 \text{ TL}$$

- Yani bankaya yatırılan 1000 TL, 9000 TL'lik kaydi para oluşturmaktadır.

Kaydi para (kısmi rezerv sistemi/krs)

- D) Para Benzerleri:
- Tanım: Para gibi kullanılan ama tam para olmayan araçlar.
- Özellik: Likittir ama her yerde geçerli değildir.
- Örnek: Çek, senet, bono"
- Para yerine geçer ama para değildir" diye özellikle vurgulanır

d)Para Benzerleri

Para benzerleri, değer saklama amacıyla muhafaza edilen ve

arzu edildiğinde kolayca kağıt paraya veya vadesiz banka mevduatına çevrilebilen varlıklardır.

d)Para Benzerleri

Vadeli banka mevduatları,
devlet tahvilleri ,
hazine bonoları ve
bankaların yatırım fonları gibi.

Bu varlıklar son derece likittir.

Üstelik vadesiz mevduattan faiz geliri elde edilmez ama para benzerlerinden gelir elde edilir.

Devlet tahvili

- Devlet tahvili;
- devletin 1 yıldan uzun vadeli,
- *borçlanma ihtiyaçlarını karşılamak için*
Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan borçlanma senetleridir.

Devlet tahvili

- Bu finansal araç uygulamasında devlet ;
- belirtilen tarihte -vade- faiz getirisiyle beraber ödeme yapmayı garanti eder.
- Devlet tahvillerinden tüzel kişiler faydalanabildiği gibi, bankalar da, tahvilleri bilançolarının aktif kaleminde yatırım aracı olarak bulundurabilirler.
-
- Devlet tahvilleri sabit faizli, değişken faizli olabildiği gibi dövizde endeksli de olabilirler.

Hazine bonosu

- **Devletin kısa vadeli borçlarına** kısa süre içinde fon elde etmesi için satılan senetlerdir.
- **En fazla bir yıl vadeye sahiptir.** Hazine bonosu vade 1 yıldan kısa olmak üzere satılan kurum tarafından öngörülen vade sonunda bedelin bono sahibine ödenmesi sonucu bono sahibi faiz geliri elde etmiş olur.
- Bono sahibi vade sonunda anapara ve faiz geliri elde etmiş olur.
- Hazine bonosu hazine müsteşarlığı tarafından çıkarılır.

Yatırım Fonu Nedir?

- **Yatırım fonu,**
- yatırımcıların birikimlerinin;
- _sermaye piyasası araçlarında değerlendirilmek üzere, bir havuz içerisinde toplanması ve profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmesi esasına dayalı kolektif bir yatırım aracıdır.
- (Menkul kıymetler arasında en çok işlem gören sermaye piyasası araçları **hisse senetleri ve tahvillerdir**)

Sermaye piyasası

- Sermaye piyasası, sermayenin arz ile talebinin karşılaştığı piyasa olarak tanımlanır. Ülke ekonomisi açısından oldukça önemli olan bu piyasa, **tek başına ekonomiye katkı sağlayamayan küçük yatırımların birleşerek daha büyük yatırımlar haline gelmesi ve ekonomiye katılmasını sağlar.**
- Sermaye piyasası araçları temelde iki ana gruba ayrılır.
- Bu araçlar, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarıdır.

Menkul kıymetler

- Menkul kıymetler alacaklılık ya da ortaklık oluşturan kıymetli evraklardır.
- Yatırım aracı olarak kullanılırlar ve belirli bir meblağı temsil ederler.
- Dönemsel getirileri vardır.
- Tek bir ticari işlem için değil, fazla sayıda ihraç edilirler ve halka arz edilirler.

- Menkul kıymetler kategorisindeki sermaye piyasası araçları başlıca;
- - hisse senetleri,-hisse senedi türevleri,
- -tahviller, tahvil türevleri,
- -tahvil faiz kuponları,
- -hazine bonoları,
- -banka bonoları,
- -finansman bonoları,
- -banka garantili bonolar,
- -gayrimenkul sertifikaları,
- -gelir ortaklığı senetleri, yeni pay alma kuponları,
- -katılma intifa senetleri, kar ve zarar ortaklığı belgeleri, geçici ilmühaberler, varlığa dayalı menkul kıymetler, borsa yatırım fonu katılma belgeleri ile 2 yıl ya da daha uzun süreli olan ipotekli borç ya da irat senetleridir.

Hisse senedi

- Hisse senedi, şirketlerin ihraç ettiği ve **onu alan tarafı şirketin ortaklarından biri yapan** bir yatırım aracıdır.
- Devlet tahvillerine göre daha risklidir, **ancak daha fazla getiri sağlar.**

İnançlı Mülkiyet Esası

- Tasarruf sahiplerinin,
- fonla ilgili muameleleri yapma (değerlendirme) yetkisini ,
- **kurucuya** fon içtüzüğü vasıtasıyla devretmesi ve kurucunun, fonu bu sözleşme (ıçtüzük) çerçevesinde ve tasarruf sahiplerinin haklarını koruyarak yönetmek/yönettirmek zorunda olması

Yatırım fonlarının Beş temel ilkesi

- Yatırım fonları, beş temel ilke üzerine inşa edilmiştir. Bunlar ;
- 1.menkul kıymet portföyü işletme,
- 2.riskin dağıtılması,
- 3.profesyonel yönetim,
- 4.malvarlığının korunması ve
- 5.inançlı mülkiyettir.
- Yatırım fonlarının ilkelerinden birisi olan 'inançlı mülkiyet esası' nedir?

- Bireysel emeklilik fonları, menkul kıymet yatırım fonları ve borsa yatırım fonlarının kuruluş ilkelerinden birisi olan 'inançlı mülkiyet esası'dır.
- Sermaye ve para piyasalarında kim, kime, hangi nedenle inanır?
- Tüzel kişiliği olmayan bu finansal yatırım enstrümanlarında, yatırımcıların haklarını üçüncü şahıslara karşı kim koruyacak, portföyün yönetimini kim yapacak? Diğer taraftan yatırım fonlarını kimler kuracak?
- İnançlı mülkiyet kavramı, yatırım fonlarının tüzel kişiliğe haiz olmayışı nedeniyle kabul edilmiş bir sahiplik müessesesidir.

- Tüzel kişiliğe sahip olmayan fonun mal varlıklarının ve yatırımcılarının haklarının korunması konusunda Sermaye Piyasası Kanunu gereken düzenlemeleri yapmış ve kötü niyetli üçüncü şahıslara karşı önlemlerini aldı. Bunlardan birincisi fon kurabilecek kurumlar kanunla belirlendi. Sermaye Piyasası Kanunu'na göre yatırım fonlarının emanet edilebileceği, yani yatırım fonu kurabilecek kurumlar bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri ve emekli ve yardım sandıkları şeklinde karşımıza çıkıyor. Tüzel kişiliğe haiz olmayan ancak pek çok tasarruf sahibinin bir araya gelerek oluşturduğu bir portföye sahip olan bu kurumlar bir nevi emanet sistemiyle hayata geçer.
- Fakat böylesi değerli bir portföye ve yatırımcılara sahip bir kurumun emanet edileceği kurumların da güvenilir ve finansal açıdan güçlü kurumlar olması gerekir.

- E) Plastik Paralar:
- Tanım: Elektronik ödeme araçları.
- Özellik: Fiziksel para yerine kullanılır.
- Örnek: Kredi kartı, banka kartı.
- Kendi başına para değil, paraya erişim aracıdır

e) Plastik paralar

- Bunlara;
- kredi kartları,
- banka kartları
- örnek verilebilir.

f) Konvertibl döviz

- Konvertibl döviz, kolayca diğer ülke paralarına çevrilebilen paralar demektir.
- Usd, euro, sterlin vb.
- Tl de konvertibl bir paradır. En azından Türkiye de birçok ülke parasına dönüştürülebilmektedir.
- U.A. Ticarete kullanılmamasının nedeni, talep görmemesindendir.

KONVERTİBİLİTE:

- Konvertibilite ;
- A) Teknik konvertibilite,
- B) Fiili konvertibilite
- diye ayrıma tabi tutulabilir.

- **A) teknik konvertibilite:**

- TL teknik anlamda tam konvertibl paradır.
- U.A. Finansal piyasalarda TL cinsinden başka para birimleri yani parite anlamında işlem yapılabililiyor. Bu yönden TL tam teknik konvertibil paradır.

- **A) teknik konvertibilite:**

- IMF nin konvertibilite kriterlerine göre zaten Türkiye 20 yılı aşkın süredir (1995 lerden sonra) newyork ve şikago borsalarında TL cinsinden işlem yapıyor.
- Ocak 2018 de Rusya borsasında TL cinsinden işlem yapılmasının avantajı:
- Ticaretin yerel paralar cinsinden yapılabilmesi ve kur kayıplarının önlenmesidir.
- Risk yönetimi açısından çok önemli bir gelişme.

- Moskova Borsası'ndan yapılan yazılı açıklamada, Türk lirası üzerinden işlemlere başlandığı ve ilk günden yaklaşık 1,5 milyon rublelik işlem yapıldığı belirtildi.
- YENİ FIRSATLAR SAĞLAYACAK
- Açıklamada görüşlerine yer verilen Moskova Borsası Para ve Forex Piyasaları Genel Müdürü İgor Mariç, forex piyasasına yönelik araçların genişletilmesinin, Rusya ile Türkiye arasındaki dış ticaret faaliyetlerine katılan banka müşterileri ve yatırım şirketleri için yeni fırsatlar sağladığına işaret etti.
- "ULUSAL PARA BİRİMLERİNİN ROLÜNÜ GELİŞTİRECEK"
- Rusya ve Türkiye arasındaki dış ticaret hacminin 2017'de yüzde 40 artarak 20 milyar doları geçtiğini hatırlatan Mariç, "Döviz piyasasında Rus rublesi ile Türk lirasının doğrudan alımlarının geliştirilmesi, karşılıklı anlaşmalarda ulusal para birimlerinin rolünün büyümesini teşvik edecek." değerlendirmesinde bulundu.
- Moskova Borsası'nda halihazırda dolar, euro, İngiliz sterlini, İsviçre frankı, Hong Kong doları, Çin yuanı, Belarus rublesi ve Kazak tengesi üzerinden işlemler yapılıyor.
- Moskova Borsası Türk lirasının yanı sıra Japon yeni üzerinden işlemlere de bir süre önce başlamıştı.

- **B) fiili konvertibilite:**
- Yerel para cinsinden dünyanın her yerinde alışveriş yapılabilmesidir.
- Bu yönden TL tam konvertibl değildir.

- Özellikle enflasyonun yüksek olduğu AGÜ lerde bireyler tasarruflarını enflasyondan dolayı satın alma gücünü yitirmesin diye konvertibl paralara çevirirler.

- Elinde dolar vb. bulunduranlar bunu önce bozdurup sonra alışverişlerinde kullanmak yerine , doğrudan satıcıya da verebilmektedir.
- Böylece, konvertibl paralar da bir ülkede para olarak kullanılabilir hale gelir.
- **Buna para ikamesi veya dolarizasyon denir.**

● 4. Para Sistemleri

- *Para sistemi*, para biriminin neye bağlı olduğunu belirleyen düzenlemelerin tamamına denir.
- Bu, aynı zamanda **emisyon rejimi** olarak da adlandırılır.
- İki türlü para sistemi vardır.
 - Bunlar;
 - 1. **maden** para sistemi ve
 - 2. **kağıt** para sistemidir.

• a) Maden Para Sistemi

- Bir birim paranın değerini, değerli madenlere bağlayan para sistemine **maden para sistemi** denir.
- Paranın birim değerini belirlemede altın ve gümüş gibi iki değerli maden kullanılmıştır.
- Eğer bir birim paranın değeri sadece altına veya sadece gümüşe bağlanmışsa , buna tek **maden sistemi** denir.
- Örn. 1 tl nin değeri 2 gr. Altın gibi.

- Tek maden sistemine altın para standardı da denilmekteydi.
- Sebebi paraların genellikle altından yapılmasıydı.
- Elinde altın olanlar darphanelere giderek bir bedel karşılığı altın sikke yaptırabilmekteydi.
- Alışverişlerde bu altın sikkeler kullanılıyordu.

- Bu sistemde altın olmadan **para arzını aşırı artırmak mümkün değildi.**
- Ancak altının yetersiz olduğu ülkelerde piyasada para kıtlığı çekilmiştir.
- Böyle bir sistem **altın sikke standardı** olarak adlandırılmıştır.

- Ancak altın sikkelerin kullanım zorlukları ve piyasadaki sikke kıtlığından dolayı bir süre sonra **kağıt paralar** da piyasaya çıkarılmıştır.
- **Bu kağıt paraların altın karşılığı vardı.**
- Bu karşılıklar külçe altın şeklinde muhafaza ediliyordu.
- Elinde kağıt parası olan istediği anda bunu merkez bankasına vererek karşılığı olan külçe altını alabilmekteydi.
- Buna da **altın külçe standardı** denilmiştir.

b) Kağıt Para Sistemi

- Günümüzde kağıt para sistemleri kullanılmaktadır. Devlet adına para basma yetkileri merkez bankalarına verilmiştir.
- Kağıt paraların üzerinde nominal değeri yazar.
- Altın karşılığı yoktur.
- Değeri altına göre belirlenen kağıt paralar olsa bile , karşılığı altınla ödenmemektedir.
- Kağıt paralar , sınırsız satın alma ve borç-alacak ödeme gücüne sahiptir.
- **Gücünü METAL KARŞILIĞINDAN DEĞİL ,SİYASİ İKTİDARIN İTİBARINDAN VE EKONOMİNİN YAPISAL GÜCÜNDEN ALMAKTADIR.**

- Hükümetle istedikleri kadar para basamazlar. Piyasa ihtiyacından fazla para basıldığında ;
- Faizler düşer,
- Tasarruflar azalır,
- Enflasyon artar.
- Talep edilenden az basılırsa ekonomik faaliyetler sürdürülemez ve deflasyon olur.
- O yüzden MB.ları piyasadaki para arzını sürekli kontrol altında tutarlar.

ek

Para sistemleri

- Ek kaynak

a) Madeni Para Tarihçe

- Madeni para, paranın gelişme süreci içerisinde önemli bir yer tutar.
- Başlangıçta **madeni para belirli bir ağırlıkla** tanımlanmıştır.
- Örneğin 13. yy da İngiltere'de ;
- **1 peninin ağırlığı 32 buğday tanesi**
- ile tanımlanmıştır.

- Daha sonra;
- belirli bir ağırlıkta tanımlanan paradan, hesaplanmış madeni paraya
- geçilmiştir.
- **İlk madeni paralar, ilk çağda mabetlerde basılmıştır.**
- 13. yy dan itibaren ise altın ve gümüş para tedavüle çıkarılmıştır.
-

- **Madeni para sistemleri çok çeşitlidir.**
- Çok genel bir ifade ile madeni para sistemini şu şekilde tanımlamak mümkündür.
- Paranın değerini az çok istikrarlı tutabilmek amacıyla **para esasını ;**
- değerli bir madene herhangi bir yönden bağlayan sistemlere madeni para sistemleri denmektedir.

- Bu sistemlerde değer ölçüsü olarak kabul edilen esas para birimi belirli bir miktar değerli maden olarak tanımlanmaktadır.
- Para biriminin tarifinde esas alınan madene göre de para ad alır.

- Eğer para birimi tek bir madene göre tanımlanırsa ;
- tek maden esası (monometalizm),
 - çift madene göre tanımlanırsa;
- çift maden esası (bimetalizm) adı verilir.
- Tek maden sisteminde;
- para birimi altın olarak belirlenirse altın esası,
- gümüş olarak tanımlanırsa gümüş esası söz konusu olur.

- Altın para esası ile tedavüle çıkarılan paralar:

- 1. Altın sikke esası,
- 2. Altın külçe esası,
- 3. Altın döviz esası olmak üzere değişik şekilde piyasaya sürülebilir.

Para Sistemleri (internet)

- **Para sistemi,**
- piyasaya sürülecek para miktarının belli kurallara bağlanmasını öngörmektedir.
- **İlk para sistemleri,** altın ve gümüş gibi değerli madenleri esas almıştır.
- Daha sonraları banknot adı verilen temsilî paralar tedavüle sokulmuştur.
- Nihayet, günümüzde de uygulanmakta olan kâğıt para sistemine geçilmiştir.

- 18.yy. a kadar uygulanan gümüş para sistemi, paranın değer ölçüsü olarak gümüş madenini almaktadır.
- Daha sonra, gümüş para sisteminden vazgeçilmiş ve paranın değer ölçüsü olarak altın madenini esas alan altın para sistemine geçilmiştir.

- 1870'li yılların başından 1930'lu yılların sonuna kadar (yaklaşık 60 yıl) uygulanan altın para sistemi,
- herhangi bir ulusal paranın bir başka ulusal paraya dönüştürülme oranını (parite),
- içerdiği altın miktarı ile ilişkilendirmektedir.
-
- 1 Ons Altın Kaç Gramdır?
- 1 Ons = 31.1034807 Gram'a denk gelmektedir.
Dolayısıyla 1 adet altının onsu; yaklaşık olarak 31.10 gramdır.

**Piyasada 1 ons altın=
ortalama 1.325 usd (24032019)**

Altının gramı	1 ons altın	TL karşılığı	kur	1 ons altın usd
243,00 TL	31,10 gr	7.557,30 TL	5,7617	1.311,64 usd

04052022 tarihinde 1 ons altın

Browser tabs: (1) WhatsApp, 2 Saat Huzur Veren Fon Müziği, Altın ONS Fiyatı (Canlı) - 1 ONS A...

Address bar: bigpara.hurriyet.com.tr/altin/altin-ons-fiyati/

bigpara

Hisse Seçiniz... Şirket, Haber Ara

GİRİŞ YAP

BORSA DÖVİZ ALTIN FAİZLER VIOP&VARANT HABERLER ANALİZ BES KOBİ KRİPTO PARALAR PORTFÖYÜM

Kısayollar: Artan/Azalanlar Dolar Ne Kadar Euro Ne Kadar Hisse Fiyatları Bigpara Yazarları Otomatik Al-Sat

BIST 100 2.43	↑ % 0,09 2,1300	DOLAR 14,8289	↑ % 0,21 0,0300	EURO 15,6176	↑ % 0,19 0,0300	ALTIN 891,0890	↑ % 0,12 1,0800	PETROL 108,3400	↑ % 3,21 3,3700	BONO 21,6700	↑ % 0,51 0,1100	CANLI BORSA
------------------	--------------------	------------------	--------------------	-----------------	--------------------	-------------------	--------------------	--------------------	--------------------	-----------------	--------------------	-------------

Bigpara > Altın Fiyatları > Altın (ONS)

Altın (ONS)

PAYLAŞ

ALİŞ(USD)	SATIŞ(USD)	ÖNCEKİ KAPANIŞ
1.867,90	1.868,23	1.868,06
		0,01 %

ALTIN FİYATI HESAPLAMA

Canlı Altın Fiyatları İçin Tıklayınız

☒ Alış ☐ Satış

1 Gram Altın > 890,9010 TL

Gram altın ile ilgili güncel grafikler, ayrıntılı bilgiler ve gram altın fiyatları değişimini buradan takip edin.

Altın Haberleri

- Altın fiyatları için 'kritik' gün!
- Altın fiyatlarında Fed kâbusu
- Altın fiyatları için kritik hafta!
- Altın fiyatları yükselişe geçti! Fed belirleyici olacak
- Altın fiyatlarında 'Fed' etkisi

- **Banknot ihracına ilişkin olarak iki farklı görüş ortaya atılmıştır:**

- 1. tedavül ilkesi ve
- 2. bankacılık ilkesi.
- Tedavül ilkesine göre,
- ihraç edilen *her banknotun altın cinsinden karşılığı bulunmalıdır.*
- bankacılık ilkesi,
- para arzına esneklik kazandırmayı amaçlamaktadır:

- "Tedavül eden altın miktarı(piyasadaki altın miktarı), genişleyen ticaret hacmi karşısında yetersiz kalmaktadır.
- Bu itibarla, bankalara banknot ihraç etme serbestisi tanınmalı ve böylelikle para arzına esneklik kazandırılmalıdır."

- 19.yy. boyunca,
- özellikle savaş dönemlerinde, banknotları altına dönüştürme eğilimlerinin yaygınlaşması, bankaları güç duruma düşürmüş ve kâğıt para sistemine geçilmiştir.

- Bu sistemde, devlet tarafından ihraç edilmiş bulunan paralar, talep edildiği vakit altına çevrilebilme özelliğine sahip değildir.
- Bu sistemin uygulanması, fazla uzun sürmemiş ve ekonominin düzelmesi ile birlikte bir müddet sonra tekrar altın para sistemine dönmüştür.

- Fakat, aynı tecrübelerin I. Dünya Savaşı yıllarında da yaşanması üzerinde,
- **1929 Bunalımı`nı izleyen dönemde, bir daha geri dönülmeyecek şekilde yeniden kağıt para sistemine geçilmiştir.**
- **Bugün,**
- temel ilkeleri **Bretton Woods** Konferansı'nda kabul edilmiş olan **kağıt para sistemi uygulanmaktadır.**

Kâğıt Para Sistemleri

Kaynak: <http://notoku.com/para-sistemleri/#ixzz3XYz9tdwY>

- **Kâğıt para iki şekilde olabilir.**

- 1. Konvertibilitesi olan.
- 2. Konvertibilitesi olmayan.
- Konvertibilitesi olan paraya **banknot** adı verilir.
- Banknot aslında bir banka tarafından düzenlenip piyasaya sürülmüş olan bir borç senedidir.

- Ancak bu borç senedinde onu bankaya götüren kişiye üzerinde yazılı miktar yasal paranın ya da külçe altının derhal ödeneceği sözü verilmektedir

- O halde bir paranın banknot olabilmesi için:
- 1. Bir banka tarafından tedavüle çıkarılması.
- 2. Tedavüle çıkaran bankaya götürüldüğü zaman madeni karşılığının hemen sağlanması yani altın veya gümüşe çevrilebilmesi gerekir.

- Banknotun kıymetli madene çevrilebilme yeteneğine ise konvertibilite adı verilmektedir.
- Bir banknot konvertibiliteyi yitirince banknot olma özelliğini kaybederek karşılığı olmayan ya da karşılığı olduğu halde tahsil edilemeyen kâğıt para haline gelir.
- **Kâğıt paraların konvertibiliteleri yoktur.** Banknotların zorunlu tedavülü ya da doğrudan ilgili kurumca ihraç edilmeleri sureti ile tedavüle girmişlerdir.

- **Banknotlar;**
- ilk kez ortaçağ sarraf ve bezirgânlarınca (eskiler, yerel ticaretle uğraşan insanlara tüccar (yahut tacir); uzun-mesafeli ticaretle uğraşan insanlara ise bezirgân derdi.) **tedavüle çıkarılmışlardır.**
- Ortaçağda ticari amaçla bir şehirden diğerine seyahat eden kimseler güvenlik nedeniyle yanlarında altın veya gümüş bulundurmamak yerine,
- taşınması kolay kaybolma ve çalınma riski daha az olan havale mektupları ya da alacak senetleri taşımayı tercih etmişlerdir.

- Belirli bir miktar parayı tahsil etme hakkını veren bu senetler bir süre derhal tahsil edilen ve ancak belirli bir kesimin tanıdığı kıymetli kâğıtlar olarak kullanılmışlardır.

- Bir süre sonra kendi başlarına piyasada dolaşan ve gittikçe daha geniş bir kitle tarafından kullanılan değişim araçları haline gelmişlerdir.
- Çünkü bu senetlerin istendiği her zaman paraya çevrilebileceğine herkes güvendiği için, bu senetlerle borç ödenebilmiş ve senedi elinde bulunduran kişi de onu paraya çevirmede aceleci davranmamıştır.

- Bu durum bu tür senetlere bir nevi paralık vasfı kazandırmıştır.
- Öte yandan düzenlenen, senetlerin derhal tahsil edilmediği anlaşıncı bazı bankerlerin senet ihracında aşırıya kaçmaları iflaslara neden olmuştur.
- Bunun üzerine devletler konuya sahip çıkmışlardır.
- **Sonunda sistem terkedilmiştir**

- Günümüzde tüm ülkelerde banknotların altına konvertibilitesi yoktur.
- Tamamen kâğıt para sistemi uygulanmaktadır.
- Kâğıt paranın altın olarak karşılığı yoktur.
- Kâğıt paranın altına konvertibilitesi söz konusu değildir.
- Ancak diğer paralara çevrilebilir.
- Kaynak: <http://notoku.com/para-sistemleri/#ixzz3XYz9tdwY>

KAMBIYO KONTROLÜ VE PARANIN DIŞ DEĞERİ

Döviz piyasasına devletin her türlü müdahalesi **kambiyo kontrolü** olarak bilinmektedir.

Türkiye de de bu müdahaleler özel ve tüzel kişilerin bizzat ya da bankalar aracılığıyla yurt içinde ya da yurt dışında gerçekleştirdikleri döviz alım satımlarına yönelmiştir.

Hemen ifade edelim ki , kambiyo kontrol araçları bazı durumlarda açıkça belirlenmiştir, bazen de diğer müdahale araçlarıyla birlikte, onlarla iç içedir.

Geniş anlamıyla , mesela bir malın herhangi bir ülkeden ithali kısıtlandığı ya da yasaklandığında döviz alım satımına dolaylı da olsa bir müdahale ortaya çıkmaktadır.

<

- Cumhuriyet dönemi boyunca Türkiye de kambiyo kontrolünün temel maksadı dış ödemelerde dengeyi sağlamak ve korumak olmuştur.
- Ne var ki , içeride sanayii koruma ,vergileme , destekleme, teşvik gibi maksatlarla da kambiyo kontrolüne gidilebilmiş, zaman zaman yukarıdaki hedefin unutulduğu gözlenmiştir.

-

- Konuyu bir ölçüde de olsa basite indirgemek için bazı temel noktaların açıklanmasında fayda vardır.
- Döviz kurlarının belli bir zaman dilimi içinde değişmesi esas itibarıyla TL nin U.A. piyasalardaki arz miktarı ve bu para birimine olan talep tarafından tespit edilir.

- Herhangi bir milli paraya olan talebi belirleyen temel faktör, o ülkenin mal ve hizmetlerine yönelen taleptir.
- Ne var ki arz ve talep güçlerinin işlemesi sonucu milli para birimlerinin farklı paralar karşısında değer kazanıp kaybetmelerine ,
- **bir başka deyişle döviz kuru değişikliklerine aşağıdaki faktörler yol açar:**

- 1. U.A. enflasyon oranı farklılıkları
- 2. faiz hadlerinde ortaya çıkan değişiklikler
- 3. GSYİH 'nın büyüme oranı
- 4. Çeşitli siyasi gelişmeler (istikrarsızlık, darbe vb)
- 5. Paraların gelecekte gösterecekleri trende dair beklentiler

- Değerleri karşılıklı olarak serbest piyasa şartları altında belirlenen milli paralardan birinin sürekli değer kazanabilmesi için paraya olan talebin sürekli artış göstermesi **gerekir**.

- **Bir ülke yabancı bir ülke parası için şu sebeplerle talepte bulunur:**

- 1. Yabancı ülkede yatırım yapmak için
- 2. İthalat için
- 3. O ülkede faiz geliri elde etmek için
- 4. Yabancı paraya güven duyduğu için

- Herhangi bir denge durumunda iken yabancı ülkelerin parasına olan talebin artması ve böylece o paranın değerinin yükselmesi için bu dört sebepten bazılarında ya da hepsinde talebi artırıcı değişiklikler olması gerekir.
- **Bir kambiyo sisteminin**
- 1. Döviz kurunun tespiti ve bu maksatla uygulanan metod
- 2. Effektif döviz kurlarına tesir eden gümrük vergileri ithalat kısıtlamaları vd. yan unsurlar
- 3. Döviz alış verişlerinin serbestiyet derecesi ; olmak üzere 3 temel unsur vardır:

- Bu 3 faktör birbirine bağılı olarak Türkiye 'de sanayileşmenin, dış ticaretin ve buralardaki kaynak dağılımının temelini belirlemiştir.
- Türkiye'de özellikle 1980 öncesi efektif döviz fiyatlarının ithalat ve ihracat işlemlerinde büyük farklar göstermelerinin sebepleri arasında gümrük vergileri kısıtlı ithalat kotaları, ithal yasaklarının varlığı sayılabilir.